

กระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบวงโยธวาทิต ของครูลำจวน คงสำราญ

The Process of Transmitting Traditional Thai Music in the Form of a Marching Band by Khru Lamjuan Kongsamran

ณัฐภัท งามโกษา^{1*}, วรินทร์ สีสัยดงาม¹ และ สุพัตรา วิไลลักษณ์¹

Nattapat Eamgosa¹, Warinthorn Sisidngam¹ and Supattra Wilailak¹

(วันรับบทความ : 27 มกราคม 2568/วันแก้ไขบทความ : 6 มีนาคม 2568/วันตอบรับบทความ : 7 มีนาคม 2568)

(Received Date : Jan 27th, 2025r, Revised Date : Mar 6th, 2025, Accepted Date : Mar 7th, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ และ 2) เพื่อสร้างคู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ใกล้ชิดทางสายเลือดกับครูลำจวน ครูดนตรีที่ใกล้ชิดที่ร่วมงานกับครูลำจวน และลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 3) แบบบันทึกภาคสนาม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้รูปแบบการตีความแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ มีกระบวนการตั้งแต่การคัดเลือกเพลงไทยเดิมที่เหมาะสม การเรียบเรียงใหม่ การฝึกซ้อม การออกแบบการแสดง และการประเมินผล ช่วยให้ผู้ฟังได้สัมผัสเพลงไทยเดิมในรูปแบบร่วมสมัย นักเรียนและสมาชิกวงโยธวาทิตได้เรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีไทย พร้อมเผยแพร่เพลงไทยเดิมในรูปแบบที่เข้าถึงผู้ฟังหลากหลาย ทั้งยังช่วยรักษามรดกดนตรีไทยและเสริมศักยภาพวงโยธวาทิตในเวทีระดับชาติและนานาชาติ

^{*} บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา Email: saraban@bsru.ac.th

¹ Faculty of Education Bansomdejchaopraya Rajabhat University Email: saraban@bsru.ac.th

* ผู้วิจัยหลัก Email: m3mmusic1990@gmail.com

* Corresponding author Email: m3mmusic1990@gmail.com

2. คู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ประกอบด้วย 1) คำชี้แจงในการใช้คู่มือ 2) เนื้อหาสาระ 3) ขั้นตอนการฝึกทักษะการบรรเลงวงโยธวาทิต 4) เพลงที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของครูลำจวน คงสำราญ และ 5) แหล่งอ้างอิง/แหล่งข้อมูล

คำสำคัญ : การถ่ายทอดเพลงไทย วงโยธวาทิตในประเทศไทย ครูลำจวน คงสำราญ การเรียนการสอน

Abstract

The purposes of this qualitative research were 1) to study the process of transmitting traditional Thai music in the wind band performance style of Khru Lamjuan Khongsamran, and 2) to develop a guidebook for training in playing traditional Thai music in the wind band performance style of Khru Lamjuan Khongsamran. The sample group includes 24 individuals who are close blood relatives of Khru Lamjuan, music teachers who worked closely with her, and students who were directly taught to play traditional Thai music in the wind band style by Khru Lamjuan. The research tools consist of 1) document analysis forms, 2) structured interview forms, and 3) field notes for participatory observation. The quality of the tools was verified by consultation with an advisor and three experts to ensure content validity and accuracy. Data analysis was performed through content analysis and inductive interpretation.

The results revealed the followings

1. The process of transmitting traditional Thai music in the wind band performance style of Khru Lamjuan Khongsamran involves selecting suitable traditional Thai songs, rearranging them, rehearsing, designing performances, and evaluating the results. This allows audiences to experience traditional Thai music in a contemporary style. Students and wind band members gain an understanding of Thai musical culture while promoting traditional Thai music in a format accessible to diverse audiences. Additionally, this process helps preserve Thailand's musical heritage and enhances the potential of wind bands to excel on national and international stages.

2. The guidebook for training in playing traditional Thai music in the wind band performance style of Khru Lamjuan Khongsamran consists of the following components: 1) Instructions for using the guidebook, 2) Content, 3) Steps for developing wind band playing skills, 4) Songs for teaching based on Khru Lamjuan Khongsamran's methods, and 5) References and resources.

Keyword : Transmission of Thai music, A marching band in Thailand, Khru Lamjuan Khongsamran, Teaching and learning

บทนำ

ดนตรีเป็นศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นสิ่งที่สร้างสุนทรียศาสตร์ขั้นสูงที่ใช้ในการบรรเลงของเครื่องดนตรี ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกและอารมณ์สอดคล้องไปตามเสียงสูงต่ำของเครื่องดนตรี ประเทศไทยมีศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน นั่นคือดนตรีไทย การเรียนการสอนดนตรีไทยในสมัยก่อนมีรูปแบบการสอนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของครูผู้สอน โดยอยู่ที่ความสามารถและความถนัดในแต่ละเครื่องมือ ซึ่งมีความหลากหลายในการบรรเลงตามกรอบและแบบแผนของดนตรีไทย (Rungruang, 2003) การเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบันแตกต่างจากในอดีตเป็นอย่างมาก การเรียนดนตรีไทยในอดีตนั้นผู้เรียนจะต้องอยู่ประจำกับครูผู้สอนที่บ้าน เรียน และฝึกซ้อมการเรียนจะเป็นการเรียนแบบมุขปาฐะ หลักสูตรครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนในอดีต มีการเรียนรู้จากครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งมีเวลาในการฝึกซ้อมมากกว่าในปัจจุบัน (Suttachitt, 2018) ดนตรีไทยเป็นศิลปะแขนงหนึ่งของคนไทยที่ถูกสร้างผ่านกระบวนการความคิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยและถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่สืบไป กระบวนการคิดและพัฒนาลักษณะรูปแบบดนตรีของไทยได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ดนตรีไทยได้ถูกพัฒนาและนำเข้ามาใช้ในวงดนตรีเพิ่มขึ้น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาตินตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพบ้านเมือง การปกครอง ระบบเศรษฐกิจ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีของไทย (Tawichai, 2013)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของชาติตะวันตกถูกนำมาปรับใช้ในสังคมทางการทหาร คือ การนำดนตรีเข้ามาใช้ในการเดินแถวและค่านับ โดยวงดนตรีที่นำมาใช้เรียกว่า กลองแตรวง ซึ่งเป็นวงดนตรีที่มีขนาดเล็กและบรรเลงโดยใช้แตรเป็นหลัก นักดนตรีที่บรรเลงในกองแตรวงนี้ คือ เหล่าทหารเกณฑ์ที่ถูกฝึกหัด ให้มีการบรรเลงดนตรีอย่างฝรั่งโดยครูผู้ฝึกสอนชาวอังกฤษ และถูกใช้ในการทหารเรื่อยมาจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2416 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงให้เปลี่ยนชื่อจากกองแตรวงเป็นกองแตรวงมหาดเล็ก เพื่อสำหรับรับใช้ในพระราชสำนัก (Tawichai, 2013) สำหรับการบรรเลงเพลงไทยเดิมด้วยเครื่องดนตรีตะวันตกขึ้นอยู่กับบริบทในการนำไปใช้ ถ้ามองในแง่มุมมองทางวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นการข้ามวัฒนธรรม ซึ่งอาจไม่สามารถเข้าถึงจิตวิญญาณแท้ได้ทั้งหมดแต่ถ้ามองในแง่มุมมองของการศึกษา การเปรียบเทียบทางวัฒนธรรมหรือความบันเทิง นับได้ว่าให้คุณค่าอย่างยิ่ง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในเบื้องต้นที่สำคัญ คือ ดนตรีไม่ใช่ภาษาสากล เมื่อมีความต่างวัฒนธรรมกันจึงเข้าถึงได้ยาก แต่อาจเข้าถึงกันได้ในแง่ของอารมณ์ (emotion) เช่น ความสนุกสนาน ความเศร้า เป็นต้น ดังนั้นการบรรเลงเพลงไทยเดิมด้วยเครื่องดนตรีตะวันตกในแง่มุมมองทางวัฒนธรรมและการแสดงความสามารถ จึงสามารถทำได้เป็นอย่างดี แต่อาจไม่สมบูรณ์นัก สิ่งที่จะได้คือเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และความบันเทิง ทำ

ให้ดนตรีไทยกว้างขวางขึ้น เป็นโอกาสอันดีที่ทำให้ได้ทราบถึงวรรณคดีดนตรีที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลงเดี่ยวของดนตรีไทย สำหรับคนไทยที่บรรเลงดนตรีด้วยเครื่องดนตรีตะวันตก ทำให้ได้บรรเลงต่างไปจากการบรรเลงปกติที่บรรเลงเพลงไทยเดิมด้วยเครื่องดนตรีไทยหรือเพลงตะวันตกด้วยเครื่องดนตรีตะวันตก (Piromkrut, 2010)

สมาน แดงวงศ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2564 กล่าวว่า ครูลำจวน คงสำราญ เป็นชาวจังหวัดสุพรรณ มีความรู้ความสามารถด้านการบรรเลงดนตรีเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากลประเภทเครื่องเป่า ครูลำจวน คงสำราญ ถือเป็นศิลปินดนตรีที่มีทักษะความรู้ และมีความเชี่ยวชาญทางด้านดนตรีทั้ง 2 วัฒนธรรม กล่าวคือ วัฒนธรรมดนตรีไทยและวัฒนธรรมดนตรีตะวันตก ครูลำจวน คงสำราญ ได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีตะวันตกจากการศึกษาและรับราชการในกองดุริยางค์ทหารบก รวมถึงการศึกษาดนตรีไทยเดิมอย่างจริงจังกับร้อยเอกนพ ศรีเพชรดี ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบโบราณหลายขั้นตอนตามลำดับ การฝึกฝนทำให้มีความรอบรู้ในการปฏิบัติเครื่องดนตรีชิ้นต่างๆ ครูลำจวน คงสำราญได้นำทักษะและความรู้ของดนตรีทั้ง 2 วัฒนธรรมมาปรับใช้ผสมผสานกันอย่างเป็นขั้นตอน โดยนำเพลงไทยเดิมมาเรียบเรียงใหม่ในรูปแบบวงโยชวาทิต ทำให้ผลงานสร้างสรรค์ของครูลำจวน คงสำราญเป็นที่ยอมรับในวงการเพลงไทยเดิมและเพลงสากล รวมถึงถวายงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาทเรื่อยมา อีกทั้งครูลำจวน คงสำราญ ยังเป็นที่ยอมรับและเคารพนับถือของบรรดาศิษย์ท่านที่ได้ทำการสอน เนื่องจากเป็นผู้นำความรู้ด้านดนตรีตะวันตกเข้ามาสอนในโรงเรียนและเป็นผู้ก่อตั้งวงโยชวาทิตของโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย ซึ่งเป็นวงโยชวาทิตวงแรกในจังหวัดสุพรรณบุรี ครูลำจวน คงสำราญ ถือว่าท่านเป็นปูชนียบุคคลที่มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับในวงการอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ตลอดชีวิตท่านได้อุทิศทั้งกายและใจในการสอนดนตรี การทำงานเกี่ยวกับเพลงไทยเดิมประเภทวงโยชวาทิตต่อเนื่องมานานกว่า 50 ปี ครูลำจวน คงสำราญ เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งกระเพาะอาหาร ในวันที่ 8 สิงหาคม 2545 สิริอายุได้ 75 ปี

ศราวุธ ทองโสภาก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2564 กล่าวว่า ครูลำจวน คงสำราญ ได้สร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นบทเพลง กลวิธีในการบรรเลง เป็นผู้ที่มีความรอบรู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างมากในการนำเพลงไทยเดิมมาบรรเลงโดยวงโยชวาทิต มีความตั้งใจและความพยายามอย่างยิ่งในการอนุรักษ์เพลงไทยเดิมสำหรับวงโยชวาทิต นอกจากครูลำจวน คงสำราญจะเป็นครู เป็นผู้อำนวยเพลง เป็นผู้แยกเสียงประสานแล้วนั้น ยังได้บันทึกเสียงเพลง และมีส่วนร่วมในงานที่สำคัญเป็นจำนวนมาก อาทิ การเป็นที่ปรึกษาของคุณหญิงไพฑูริย์ กิตติวรรณ ในการตรวจและเขียนเพลงที่ศาลาดุสิตดาลัย เพื่อถวายความรู้ให้แก่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นผู้ค้นคว้า รวบรวมและเก็บรักษาโน้ตเพลงลายมือต้นฉบับของครูนพ ศรีเพชรดี และโน้ตเพลงของจางวางทั่ว พาทยโกศล ไว้ได้อย่างมากมาย จึงเป็นศูนย์บริการให้แก่ผู้ที่สนใจทั่วไปมาตลอดจนถึงทุกวันนี้ และโน้ตเพลงส่วนหนึ่งได้มอบให้หอสมุดแห่งชาติ ด้วยความรู้ความสามารถส่งผลให้ครูลำจวน คงสำราญ ประสบความสำเร็จ

มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทยและดนตรีสากล สำหรับในด้านความเป็นครู ท่านเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านวงโยชวาทิต โดยมีกระบวนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ทำการสอนด้วยตัวเอง และได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับนักเรียนในจังหวัดต่าง ๆ มากมาย ด้านความเป็นศิลปินและความเป็นครูที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีให้กับบรรดาศิษย์จนประสบความสำเร็จทางการศึกษา มีความสามารถเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมดนตรีและวงการการศึกษาของไทย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบวงโยชวาทิตตามแนวทางของครูลำจวน คงสำราญ ผลการวิจัยจะทำให้ทราบ กระบวนการถ่ายทอดในการบรรเลงวงโยชวาทิตด้วยเพลงไทยเดิมของครูลำจวน คงสำราญ ซึ่งนับว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง ผู้วิจัยคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะนำไปสู่การเกิดองค์ความรู้ใหม่อันเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน การสืบทอด และเผยแพร่เพลงไทยเดิมที่เป็นสมบัติของชาติให้เยาวชนไทยได้อนุรักษ์สืบทอดวิธีการการบรรเลงเพลงไทยเดิมด้วยเครื่องดนตรีตะวันตกในโอกาสต่อไปอย่างถูกต้อง ให้เป็นที่รู้จักและอยู่คู่สังคมไทยสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ
2. เพื่อสร้างคู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือ ผู้ที่ใกล้ชิดทางสายเลือดกับครูลำจวน คงสำราญ ครูดนตรีที่ใกล้ชิดที่ได้ร่วมงานกับครูลำจวน คงสำราญ และลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ใกล้ชิดทางสายเลือดกับครูลำจวน คงสำราญ ได้แก่ ญาติพี่น้อง และครอบครัวของครูลำจวน คงสำราญ จำนวน 5 คน ครูดนตรีที่ใกล้ชิดที่ได้ร่วมงานกับครูลำจวน คงสำราญ จำนวน 9 คน และ กลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 10 คน รวมทั้งหมดจำนวน 24 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ประกอบด้วย ครูลำจวน คงสำราญ (ภูมิหลังด้านดนตรี ผลงานด้านดนตรี แนวคิดเกี่ยวเพลงไทยเดิม และแนวคิดเกี่ยวกับดนตรีสากล)

ตัวแปรตาม ได้แก่ คู่มือการฝึกการบรรเลงทักษะเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิต

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ที่ใกล้ชิดทางสายเลือดกับครูลำจวน คงสำราญ ครูดนตรีที่ใกล้ชิดที่ได้ร่วมงานกับครูลำจวน คงสำราญ และลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ข้อมูลในการวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. ผู้ที่ใกล้ชิดทางสายเลือดกับครูลำจวน คงสำราญ ได้แก่ ญาติพี่น้อง และ ครอบครัวของครูลำจวน คงสำราญ
2. ครูดนตรีที่ใกล้ชิดที่ได้ร่วมงานกับครูลำจวน คงสำราญ
3. ลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) กำหนดขอบเขตและรูปแบบของแบบวิเคราะห์เอกสารตามวัตถุประสงค์ 2) สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารตามขอบเขตและรูปแบบที่กำหนด 3) นำเสนอแบบวิเคราะห์เอกสารให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงความถูกต้อง และ 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) กำหนดประเด็นและหัวข้อในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และ 2) ร่างคำถามในการสัมภาษณ์ แล้วแบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเครือญาติ และแบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มครูดนตรีที่ใกล้ชิดและกลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิด

3. แบบบันทึกภาคสนามโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) กำหนดประเด็นที่สังเกตตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) สร้างแบบบันทึกภาคสนาม เพื่อเป็นแบบสังเกตในการเก็บข้อมูลภาคสนาม 3) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และ 4) ปรับปรุงแก้ไข และนำไปเก็บข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 3 แบบ ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเครือญาติ แบบสัมภาษณ์สำหรับสำหรับกลุ่มครูดนตรีที่ใกล้ชิดและกลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิด และ 3) แบบบันทึกภาคสนาม โดยนำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้อง ให้ตรงกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ได้แก่ สถานที่ เวลา และบุคคล นำข้อมูลที่ผ่านมาการตีความและเรียบเรียงแล้ว กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทบทวนความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนเป็น 2 ขั้นตอน ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ และกลุ่มครุฑดนตรีที่ใกล้ชิดและกลุ่มลูกศิษย์ใกล้ชิด
2. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาจัดกลุ่มข้อมูล (Clustering) แล้วประมวลผลข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างข้อสรุป

การวิเคราะห์ สรุปข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้รูปแบบการตีความแบบอุปนัย และนำเสนอเป็นความเรียงผ่านการพรรณนาบทความ (Descriptive) ที่มีภาพและตารางประกอบเนื้อหา โดยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ได้แก่ ประวัติส่วนตัวอาจารย์ ประวัติการศึกษาดนตรีพื้นฐานและเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตและกระบวนการถ่ายทอด

ประเด็นที่ 2 การเลือกบทเพลงให้เหมาะสมกับนักเรียน ได้แก่ เทคนิคการบรรเลง และการประสมวงให้เหมาะสมในการบรรเลง สร้างเป็นคู่มือการเรียนการสอนเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ สำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจ

สร้างคู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ

จากการศึกษา วิเคราะห์ เรียบเรียงจากการเก็บข้อมูลเป็นเอกสารอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

1. คำชี้แจงในการใช้คู่มือ
2. เนื้อหาสาระ ได้แก่ ความเป็นมาวงโยธวาทิตในประเทศไทย ลักษณะการบรรเลงวงโยธวาทิตในรูปแบบเพลงไทยเดิม บทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีตรีสากลในเพลงไทยเดิม โน้ตแบบฝึกและบทเพลงที่ใช้ในการฝึก
3. ขั้นตอนการฝึกทักษะการบรรเลงวงโยธวาทิต ได้แก่ ขั้นที่ 1 พื้นฐานการเล่นเครื่องดนตรีวงโยธวาทิต ขั้นที่ 2 พื้นฐานการใช้ลม ขั้นที่ 3 พื้นฐานการอ่านโน้ต และขั้นที่ 4 ฝึกเทคนิคและการสร้างเสียงต่างๆ ใน

การบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบวงโยชวาทิต พร้อมรูปภาพประกอบการฝึกในขั้นตอนที่สามารถแสดงตัวอย่างด้วยรูปภาพ

4. โน้ตเพลง

5. แหล่งอ้างอิง/ แหล่งข้อมูล

วิธีดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน มีดังนี้

1. กำหนดรูปแบบของกลุ่มการสอนและการฝึกทักษะกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ

2. การวิเคราะห์ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ในด้านขั้นตอนการสอนและการฝึกการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตเนื้อหาสาระที่ปรากฏในสอน ดำเนินการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสาร หนังสือ งานวิจัย เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในประเด็นต่างๆ เพื่อสรุปเพื่อเรียบเรียงลงในคู่มือการสอนทักษะกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ

3. เรียบเรียงสารสนเทศเกี่ยวกับการสอนกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ตามรูปแบบของกลุ่มที่กำหนดไว้

4. ตรวจสอบความถูกต้องของคู่มือการสอนกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง

5. ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงเขียนเป็นคู่มือกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ฉบับสมบูรณ์ โดยนำข้อมูลทั้งหมดที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ วิเคราะห์ และตีความเรียบร้อยแล้ว มาสรุปอภิปรายผลและเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ การถ่ายทอดเพลงไทยเดิมโดยใช้วงโยชวาทิต เป็นการผสมผสานศิลปะดนตรีไทยและดนตรีสากลเข้าด้วยกัน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนในการคงเอกลักษณ์ของเพลงไทยเดิม พร้อมปรับให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีในวงโยชวาทิต โดยมีกระบวนการสำคัญดังนี้

1. การคัดเลือกเพลงไทยเดิม เลือกเพลงที่เหมาะสมกับการเรียบเรียงใหม่ เลือกเพลงที่มีโครงสร้างชัดเจน พิจารณาเพลงที่มีจังหวะและทำนองที่สามารถดัดแปลงให้เข้ากับวงโยชวาทิตได้ รักษาเอกลักษณ์ของเพลงไทยเดิม คงความเป็นเอกลักษณ์ของทำนองและจังหวะ (เช่น การใช้ลูกเล่นในลักษณะไทย เช่น ลีลา "การรูดเสียง")

2. การเรียบเรียงเพลง การถอดทำนองเพลงไทยเดิมแปลงทำนองหลักจากเครื่องดนตรีไทย ให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีในวงโยธวาทิต ถอดจังหวะดั้งเดิมของเพลงไทยเดิม และปรับให้สอดคล้องกับจังหวะมาตรฐานของวงโยธวาทิต การเลือกเครื่องดนตรีในวงโยธวาทิตใช้เครื่องดนตรีที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และ

ความรู้สึกของเพลงไทยเดิมได้ เพิ่มสีสันด้วยการผสมเครื่องดนตรีไทย ผสมผสานเครื่องดนตรีไทยในบางส่วน เพื่อคงกลิ่นอายดั้งเดิม

3. การฝึกซ้อมและการปรับวง การสอนเรื่องจังหวะและลีลาไทย ฝึกให้นักดนตรีในวงเข้าใจความพิเศษของเพลงไทย โดยเฉพาะเมื่อมีการใช้เครื่องดนตรีไทยร่วมกับเครื่องสากล การฝึกเล่นร่วมกัน เน้นการเล่นแบบประสานกัน เพื่อให้ทำนองหลักของเพลงไทยเดิมโดดเด่น

4. การออกแบบการแสดง การผสมผสานการแสดงแบบไทยเพิ่มองค์ประกอบทางวัฒนธรรม เช่น การออกแบบท่าเดินที่เข้ากับจังหวะไทยเดิม หรือการสวมใส่ชุดไทยประยุกต์การเล่าเรื่องผ่านเพลงใช้เพลงไทยเดิมเพื่อเล่าเรื่องราวหรือเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย การใช้เทคนิคเพื่อสร้าง หรือนำเสนอมุมมองภาพที่มีลักษณะพิเศษ หรือภาพที่ไม่สามารถถ่ายทำได้จริง ใช้สีสันและการเคลื่อนไหวเพื่อดึงดูดความสนใจ

5. การประเมินและปรับปรุง รับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยและดนตรีสากลเชียวครูดนตรีไทยหรือผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงไทยมาร่วมให้คำแนะนำปรับปรุงการเรียบเรียงและการแสดงวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสียจากการแสดงจริง และปรับให้ดียิ่งขึ้นในการแสดงครั้งถัดไป

ตอนที่ 2 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ผู้จัดทำได้นำมาทำคู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ โดยผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รูปแบบและเนื้อหาสาระต่างๆ จากเอกสารและผลการศึกษาระบบการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยธวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. คำชี้แจงในการใช้คู่มือ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของคู่มือ
2. เนื้อหาสาระ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาวงโยธวาทิต ประวัติครูลำจวน คงสำราญ และวิธีการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี

3. ขั้นตอนการฝึกทักษะการบรรเลงวงโยธวาทิต ได้แก่ ขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติ ทักษะการอ่านโน้ต การฝึกเสียง การฝึกความสัมพันธ์ระหว่างลมกับโน้ต และการฝึกพร้อมทั้งเพลง

4. เพลงที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของครูลำจวน คงสำราญ ได้แก่ เพลงปรบไก่ เพลงสองไม้ เพลงเรื่อง เพลงเดี่ยว โอกาสในการบรรเลง และแหล่งอ้างอิง/แหล่งข้อมูล

สรุป

ตอนที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ พบว่า การถ่ายทอดเพลงไทยเดิมโดยวงโยชวาทิต เป็นการผสมผสานศิลปะดนตรีไทยและดนตรีสากลเข้าด้วยกัน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนในการคงเอกลักษณ์ของเพลงไทยเดิม พร้อมปรับให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีในวงโยชวาทิต โดยมีกระบวนการ ตั้งแต่การคัดเลือกเพลงไทยเดิมเลือกเพลงที่เหมาะสมกับการเรียบเรียงใหม่ เลือกเพลงที่มีโครงสร้างชัดเจน การเรียบเรียงเพลง การฝึกซ้อมและการปรับวง

การออกแบบการแสดง ไปจนถึงการประเมินและปรับปรุง ซึ่งผู้ฟังจะได้รับประสบการณ์ใหม่ในการฟังเพลงไทยเดิมในรูปแบบที่ร่วมสมัย นักเรียนและสมาชิกวงโยชวาทิตได้เรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมดนตรีไทย เพลงไทยเดิมได้รับการเผยแพร่ในรูปแบบใหม่ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังที่หลากหลายกระบวนการนี้ไม่เพียงแต่ช่วยรักษามรดกดนตรีไทยเดิม แต่ยังช่วยเพิ่มมิติใหม่ให้วงโยชวาทิตได้แสดงศักยภาพในเวทีระดับชาติและนานาชาติ

ครูลำจวน คงสำราญ เน้นเรื่องความถูกต้องของบทเพลง ความถูกต้องของค่าตัวโน้ต ความชัดเจนของเสียง สามารถถ่ายทอดลีลาบทเพลงนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดการบรรเลงไทยเดิมในรูปแบบวงโยชวาทิตจะเริ่มจากเพลง 2 ชั้นก่อน เพลงฝึกความสัมพันธ์ของลม และนิ้ว ให้นักเรียนปรับเรื่องคุณภาพของเสียงการอ่านโน้ตให้คล่อง จึงจะเปลี่ยนบทเพลงที่ยากขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ

บทบาทของครูลำจวน คงสำราญในชุมชนและการอนุรักษ์ดนตรีไทย มีความโดดเด่นในด้านการสืบสานและเผยแพร่ดนตรีไทยผ่านการทำงานร่วมกับชุมชนและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมดนตรีไทยในชุมชน การอนุรักษ์เพลงไทยเดิม การจัดกิจกรรมและงานแสดงดนตรีไทยในชุมชน การส่งเสริมดนตรีไทยในโรงเรียน การสร้างองค์ความรู้ด้านดนตรี และการส่งเสริมการสืบทอดดนตรีไทยสู่คนรุ่นใหม่ รวมถึงการสร้างตระหนักรู้ในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมดนตรีไทย ช่วยสร้างพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์และแสดงออกทางวัฒนธรรมในชุมชนการเพิ่มคุณค่าให้กับมรดกดนตรีไทยท่านมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณค่าและความสำคัญของดนตรีให้คงอยู่ในสังคมไทยบทบาทของครูลำจวนไม่เพียงแต่สร้างแรงบันดาลใจแก่คนในชุมชน แต่ยังช่วยสืบทอดดนตรีไทยให้คงอยู่และได้รับการยอมรับในระดับกว้างขวางมากขึ้นอีกด้วย

ตอนที่ 2 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ผู้จัดทำได้นำมาทำคู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นจากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และผลการศึกษากระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ โดยคู่มือที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. คำชี้แจงในการใช้คู่มือ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของคู่มือ วิธีการใช้คู่มือ และการเตรียมการที่จำเป็นสำหรับการใช้คู่มือ

2. เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาวงโยชวาทิต ประวัติครูลำจวน คงสำราญ และวิธีการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี

3. ขั้นตอนการฝึกทักษะการบรรเลงวงโยชวาทิต ประกอบด้วย ขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติ ทักษะการอ่านโน้ต และการฝึกการใช้ลม

4. เพลงที่ใช้ในการสอนตามแนวทางของครูลำจวน คงสำราญ ประกอบด้วย เพลงปรบไก่ เพลงทยอย เพลงเรื่อง เพลงไทยเดิมที่มีทำนองยาว (เพลงที่มีลักษณะการเป่าลมต่อเนื่อง) เพลงที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และโอกาสในการบรรเลงเพลง

5. แหล่งอ้างอิง/แหล่งข้อมูล

จากการตรวจสอบคุณภาพของกลุ่ม พบว่า กลุ่มฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องและมีความสอดคล้อง ซึ่งผ่านการตรวจสอบปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาอย่างละเอียด จึงเป็นเอกสารทางวิชาการ ที่บันทึกวิธีการต่างๆ ในกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในวิชาชีพได้

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ พบว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับ Charoensook (2540) ที่ได้อธิบายทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพทางดนตรี 3 แนวทาง คือ ทฤษฎีความเหมือน ทฤษฎีความแตกต่าง และทฤษฎีความเป็นฉันทนตรีเป็นความไพเราะของเสียง อาศัยการเรียนรู้จากความเหมือน พัฒนาไปสู่ความแตกต่าง และความเป็นฉันทนตรีเป็นแก่นแท้ทางวัฒนธรรมจากทฤษฎีพัฒนาสุนทรียภาพทางดนตรีทั้ง 3 แนวทาง นำมาใช้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางดนตรีได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ทฤษฎีการเลียนแบบ เป็นกระบวนการที่เด็กจะต้องได้ยินเสียงดนตรี ได้เห็นและได้สัมผัสแล้วลอกเลียนให้เหมือนแบบ แบบในที่นี้หมายถึงครู 2) ทฤษฎีการทำซ้ำ เป็นการฝึกทักษะจนเกิดความแม่นยำ หรือเกิดความชำนาญ จนสามารถควบคุม กำกับ และจัดการทักษะทางดนตรี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ทฤษฎีการแหกคอก เกิดจากการทำซ้ำจนเกิดความเบื่อหน่าย ต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อจะสร้างสิ่งใหม่ แสวงหาสิ่งใหม่ในบางส่วน 4) ทฤษฎีทางเทวดา เป็นการสร้างสรรค์ผลงานด้านทักษะที่สมบูรณ์ บนพื้นฐานความถูกต้องและแม่นยำเป็นตัวของตัวเอง และ 5) ทฤษฎีความเป็นฉันทนตรี เป็นการแสดงออกทางผลงาน ซึ่งเป็นหัวใจของงานศิลปะและเป็นผลงานของดนตรี

ตอนที่ 2 กลุ่มฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ การสร้างคู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังให้เป็นเอกสารวิชาการในรูปแบบของคู่มือทั่วไป สำหรับ ผู้ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ สอดคล้องกับ Khaemmanee (2008) ได้เสนอรายละเอียดขององค์ประกอบที่จำเป็นของคู่มือทั่วไป ซึ่ง

ได้แก่ 1) คำชี้แจงการใช้คู่มือ 2) คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็นต่างๆ 3) เนื้อหาสาระ และกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ 4) ความรู้เสริม หรือแบบฝึกหัดฝึกปฏิบัติ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านใช้ในการฝึกฝน 5) ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา 6) แหล่งอ้างอิงต่างๆ และ Sastra (2010) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของคู่มือการฝึกปฏิบัติดนตรี ซึ่งเป็นเอกสารที่อธิบายขั้นตอนการฝึกปฏิบัติทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีดังนี้ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ เช่น ประวัติความเป็นมา ส่วนประกอบ การดูแลรักษาเครื่องดนตรี เป็นต้น 2) วิธีการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี อธิบายขั้นตอนต่างๆ ในการฝึกเครื่องดนตรี โดยมีภาพประกอบการบรรยาย 3) แบบฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี ทั้งที่เป็นโน้ตแบบฝึกและบทเพลงในการฝึกปฏิบัติแต่ละขั้นตอน

ในภาพรวม ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ Sastra (2010) ได้ศึกษาการศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวรศิลป์ แห่งชาติ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. ครูประสิทธิ์ ถาวรได้รับการถ่ายทอดอย่างเข้มข้นจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยทั้งทฤษฎี การปฏิบัติ และการถ่ายทอด โดยเฉพาะการบรรเลงระนาดเอก ลูกศิษย์ของท่านส่วนใหญ่เป็นนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งมีพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกอยู่ก่อนที่จะเรียนกับท่าน สำหรับการสอนทักษะการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร มี 2 ลักษณะ คือ การสอนควบคู่กับการปรับวง เป็นการสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์และการสอนตามชนบทแบบโบราณ เป็นการสอนที่บ้านโดยยึดหลักการสอนที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ สอนตามความสามารถของผู้เรียน เน้นวิธีการบรรเลงมากกว่าบทเพลง เน้นพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกที่ถูกต้อง สอนทักษะอย่างเป็นขั้นตอน ด้วยการสอนแบบมุขปาฐะโดยใช้การอธิบาย การสาธิต และการอุปมาอุปมัย ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสิ่งที่ครูเน้นมากในการสอน คือ ความสง่างามของบุคลิกท่าทางการบรรเลง ระนาดเอก การจับไม้ระนาดเอก และการทำเสียงระนาดเอกให้หลากหลาย ชัดเจน ได้ อรรถรสตามลักษณะของเพลง 2. คู่มือการสอนทักษะการบรรเลงระนาดเอกขั้นพื้นฐานของครูประสิทธิ์ ถาวรศิลป์ แห่งชาติประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้คู่มือเนื้อหาสาระจำเป็นสำหรับการสอนและการฝึกทักษะการบรรเลงระนาดเอก วิธีการสอนและการฝึกทักษะการบรรเลงระนาดเอกขั้นพื้นฐาน การวัดและประเมินผล และแหล่งข้อมูล และ Sai-suk (2019) ได้ศึกษาทฤษฎีการขับร้องเพลงไทยสำหรับวงโยชวาทิตของเรือโทหญิงเยี่ยมลักษณ์ สังข์จ้อย ร.น. ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การขับร้องเพลงไทยสำหรับวงโยชวาทิต กลวิธีการขับร้องเพลงแขกสาย เถา และเพลงแขกสี่เกลอ เถา สำหรับวงโยชวาทิตของเรือโทหญิง เยี่ยมลักษณ์ สังข์จ้อย ร.น. สำหรับมูลบทที่เกี่ยวข้องกับการขับร้องเพลงไทยสำหรับวงโยชวาทิต พบว่า มีจุดเริ่มต้นจากการรวมวงโยชวาทิตของเหล่าทหารแตรจวบจนปี พ.ศ. 2447 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์ วรพินิต ทรงนำเพลงไทยสองชั้นของเก่ามาพระนิพนธ์แยกเสียงประสานสำหรับวงโยชวาทิต เพื่อบรรเลงรับส่งการขับร้องเพลงไทยที่ทรงบรรจู้ไว้เฉพาะด้วยพระองค์เอง โดยมีครูเจริญ พาทยโกศล เป็นผู้ประพันธ์ทางขับร้อง ส่วนกลวิธีการขับร้องปรากฏ 7 กลวิธี คือ การลักจังหวะ การย้อยจังหวะการลอยจังหวะ การผันเสียง การกระทบเสียง การสะบัดเสียง และการปั้นคำ กลวิธีที่พบมากที่สุดคือ การกระทบเสียง ส่วนกลวิธีการลอยจังหวะพบเฉพาะเพลงแขกสี่เกลอ เถา ทั้งนี้พบสำนวนการขับร้องเฉพาะปรากฏ 3 สำนวน โดยขับร้องในจังหวะที่กระชับและมีระดับเสียงการขับร้องที่สูงกว่าวงเครื่องสายแต่ไม่สูงถึงวงปี่พาทย์ไม่แข็ง สำหรับเรือโทหญิง เยี่ยมลักษณ์ สังข์จ้อย ร.น. ยังคงรักษาแนวทางการขับร้องเพลงไทยสำหรับวงโยชวาทิตที่ได้รับการถ่ายทอดจากคุณหญิงไพฑูริย์ กิตติวรรณ (ศิลปินแห่งชาติ) ตามแบบฉบับของครูเจริญ พาทยโกศล ไว้อย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิม ในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิต ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรูปแบบอื่นให้ตรงตามบริบทสังคมในแต่ละยุคสมัยได้
2. ควรนำองค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้กับผู้เรียนที่มีความสนใจในการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิต
3. การนำคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอด ควรศึกษาคู่มืออย่างละเอียด และครูผู้สอนควรมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิต รวมถึงบทเพลงที่จะถ่ายทอด หรือศึกษาจากแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินการสอนมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลกระบวนการถ่ายทอดเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของอาจารย์ หรือครูเพลงท่านอื่นๆ หรือสำนักต่างๆ อย่างครบถ้วน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และสามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญของศาสตร์ด้านดนตรีไทยต่อไป
2. ควรมีการนำคู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือ และนำไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป
3. ควรมีการนำคู่มือการฝึกทักษะการบรรเลงเพลงไทยเดิมในรูปแบบการบรรเลงวงโยชวาทิตของครูลำจวน คงสำราญ ไปทดลองใช้เพื่อหาความพึงพอใจในการใช้ของคู่มือ และนำไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Khaemmanee, T. (2008). *Teaching knowledge science for organizing effective learning processe. (7th ed.)*. Chulalongkorn University Press.
- Piromkrut, M. (2010). *The Development of Clarinet's Etudes for Performing Thai Classical Pieces: A Case Study of Deow Phya Sok* [Master dissertation, Chulalongkorn University].
- Rungruang, P. (2003). *Music in the Thai way of life*. Kurusapa Printing Ladphrao.
- Sai-suk, S. (2019). *Vocal Techniques for Military Band by Lieutenant Junior Grade Liamlak Sangjui Women Royal Thai Navy* [Master dissertation, Chulalongkorn University].
- Sastra, U. (2010). *A Study of Transmission in Ranard-Ek Performance of Prasit Thaworn, National Artist* [Master dissertation, Chulalongkorn University].
- Suttachitt, N. (2018). The Transmission Processes in Tro Performance by Thongchai Samsee. *Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University, 19(2)*, 20–32.
- Tawichai, S. (2013). *Lt.Col. Wichit Ho-Thai (National Artist)'s Scoring Process for Wind Band's Thai Traditional Music* [Master dissertation, Mahidol University].